

Příklady - Mlčenlivost/soukromí

Náležitosti IS

- ▶ **Svobodný** - pacient nesmí být pod nátlakem, ani ve stresu;
- ▶ **srozumitelný** - souhlas musí být proveden takovou formou, že je jasné, k čemu pacient dává souhlas a za jakých podmínek;
- ▶ **kvalifikovaný** - informaci podává ten, kdo je způsobilý provádět daný úkon (tzn. doktor s atestací);
- ▶ **informovaný** - pacient musí být náležitě poučen, tj. musí znát
 - ▶ příčinu a původ nemoci,
 - ▶ účel, povahu, přínos, důsledky a rizika výkonu,
 - ▶ jiné možnosti
 - ▶ navazující léčbu,
 - ▶ omezení a doporučení ve způsobu života

Paní Chutná

- ▶ Paní Chutná pracuje v restauraci. Jednoho dne onemocněla nepříjemnou gynekologickou nemocí a musela zůstat na nemocenské. Její zaměstnavatelka, paní Zvědavá, se kterou má občas spory kvůli přístupu k zákazníkům (tvrdí, že by paní Chutná měla nosit kratší sukni), jí nevěřila, že je opravdu nemocná, a proto si zavolala k lékařce, která byla uvedena na neschopence. Zvedla to sestra a ta paní Zvědavé řekla, jakou nemocí paní Chutná trpí. Paní Chutná se to dozvěděla od svých kolegyň, které jí začaly radit, jak na tuto nemoc vyzrát.

Paní Chutná

- ▶ Porušila sestra lékařské tajemství?
- ▶ Za jakých okolností by ho bývala byla neporušila?

Paní Chutná

- ▶ Sestra lékařské tajemství porušila, neboť jednou z povinností poskytovatele zdravotních služeb, jímž se, v souladu s § 2 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, myslí rovněž zdravotní sestra, je dle § 51 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, povinnost zachovat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb. Takovéto informace by sestra mohla paní Zvědavé poskytnout pouze za předpokladu, že by paní Zvědavá byla paní Chutnou určena jako osoba, jíž informace o jejím zdravotním stavu mohou být sdělovány (§ 33 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách).

Paní Chutná

- ▶ Porušila paní Zvědavá povinnou mlčenlivost?

Paní Chutná

- ▶ Paní Zvědavá lékařské tajemství neporušila. Povinnost zachovávat lékařské tajemství přísluší dle § 51 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb. Pouze poskytovatelům zdravotních služeb, mezi něž ona nepatří. Chybu vedoucí k porušení lékařského tajemství udělala pouze zdravotní sestra a žádnou roli zde v odpovědnosti paní Zvědavé nehraje fakt, že ona položila otázku.

MUDr. Přívětivý

- ▶ Pacient umíral ve zdravotnickém zařízení na leukémii a určil svou manželku jako osobu, která je oprávněna být lékaři informována o jeho zdravotním stavu. Manželka však o něho v průběhu hospitalizace neprojevovala zájem a při jedné příležitosti pan doktor pacienta poučil o právu odvolat své určení. Pacient tedy odvolal udělení svolení k informování manželky, její informování výslovně zakázal. Brzy poté se jeho zdravotní stav zhoršil natolik, že pacient upadl do bezvědomí. Vtom přišla do nemocnice pacientova manželka a žádala informace. Pan doktor Přívětivý jí však informace odmítl poskytnout, což se neobešlo bez slovního incidentu. Několik dní nato pacient zemřel a jeho manželka se dožadovala kopie zdravotnické dokumentace. Pan doktor Přívětivý ji tuto dokumentaci odmítl vydat.

MUDr. Přivětivý

- ▶ Postupoval doktor správně, když odmítl poskytnout informaci poprvé?

MUDr. Přivětivý

- ▶ Vycházíme-li z předpokladu, že pacient učinil odvolání svolení a následné zakázání informování manželky ve stavu, který mu tyto úkony platně učinit dovoloval, byl postup lékaře správný. V souladu se zákonem musí lékař přání pacienta neposkytovat určité osobě informace o jeho zdravotním stavu vyhovět, byť by to byla i osoba blízká. Dle zadání příkladu nic nenapovídá tomu, že lékař na pacienta vyvíjel nátlak, což by způsobilo neplatnost jednání pacienta.

MUDr. Přivětivý

- ▶ Postupoval správně, když nevydal kopii zdravotnické dokumentace?

MUDr. Přivětivý

- ▶ Rozhodující pro tuto odpověď je rozsah, ve kterém provedl pacient určení manželky jako osoby, která má být informována o jeho zdravotním stavu, a rozsah, v jakém následně toto určení zrušil. Dle znění § 33 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, lze dovodit, že pacient může určit, že vybraným osobám budou poskytovány pouze některé informace, a pokud budou moci být informovány, neznamená to a priori i svolení s nahlížením do zdravotnické dokumentace, které musí být uděleno výslovně. Pokud pacient spolu s prostým poskytováním informací zakázal rovněž nahlížení do zdravotnické dokumentace, činil lékař správně, když ji manželce nezpřístupnil, neboť zákaz platí i po smrti pacienta, jak praví § 65 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 33 odst. 4 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách.

MUDr. Přivětivý

- ▶ A co další osoby? Komu mohou být informace o zdravotním stavu pacienta poskytnuty?

MUDr. Přivětivý

- ▶ Na rozdíl od manželky, jejíž přístup k dokumentaci je až na výjimky znemožněn, se k dokumentaci pacienta po jeho smrti mohou dostat osoby jím výslovně určené dle § 65 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, a ostatní osoby blízké dle § 65 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 33 odst. 4 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách.

Alice

- ▶ Blízká kamarádka Alice je hospitalizovaná a její zdravotní stav je poměrně vážný. Jelikož se se svou rodinou nestýká a nikoho bližšího než Alici v podstatě nemá, ráda by, aby Alice měla možnost být informována o jejím zdravotním stavu a rovněž aby jí byl umožněn přístup k její zdravotnické dokumentaci. Když se Alice pokoušela telefonicky zjistit, jak se zdravotní stav její kamarádky vyvíjí, byla zdravotní sestrou odmítnuta s tím, že pouhé prohlášení, že je někdo osobou blízkou nemocnému, není dostačující, neboť takto by se k informacím mohl dostat kdokoliv. Takto striktní reakce ji velmi překvapila. Jelikož se v právních problémech vůbec nevyzná, neví, co má dál dělat.

Alice

- ▶ Je možné považovat kamaráda za osobu blízkou? Pomůže Alici, když bude za osobu blízkou považována?
 - ▶ „Osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen „partner“); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.“

Alice

- ▶ Teoreticky i blízkého přítele za osobu blízkou považovat lze, pokud je jeho citový vztah k druhé osobě natolik silný, že újmu jí způsobenou by skutečně pociťoval jako svou vlastní, nicméně i samotná tato teorie je poměrně sporná. V praxi toto navíc naráží na značně komplikované prokazování a z hlediska přísnosti nároku, který je kladen na zachování lékařského tajemství, je jasné, že pouhé tvrzení nestačí. Z tohoto pohledu by bylo tedy lepší přiklonit se k závěru, že o vztah dvou blízkých osob z právního hlediska se zde nejedná. Tak či onak, tato otázka není v této situaci zásadní, neboť v kontextu § 33 odst. 4 a § 65 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách má fakt, že žadatel o informace o zdravotním stavu pacienta je osobou blízkou, relevanci až po smrti pacienta, a tak tento stav není bez dalšího dostačující k tomu, aby byly Alici informace podány.

Alice

- ▶ Jak prakticky dosáhnout toho, aby byla informována o zdravotním stavu své kamarádky a měla přístup do její zdravotnické dokumentace?

Alice

- ▶ V souladu s § 33 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb. může pacient, pokud je vzhledem ke svému zdravotnímu stavu schopen konání právních úkonů, určit osoby, které mohou být informovány o jeho zdravotním stavu a které mohou nahlížet do zdravotnické dokumentace. Toto jeho prohlášení se následně stává součástí zdravotnické dokumentace, přičemž tento záznam musí být podepsán zdravotnickým pracovníkem a pacientem. V praxi se tak děje na formulářích, např. v případě hospitalizace je pacientovi dána možnost učinit toto prohlášení zpravidla při podepisování souhlasu s hospitalizací samotnou.

Alice

- ▶ Byl postup zdravotní sestry ve všech ohledech správný?

Alice

- ▶ I když sestra v kontextu výše zmíněného správně informace Alici nepodala, nabízí se otázka, zda dále nemělo z její strany přijít poučení o možnosti jejího určení coby osoby, která informována být může. Zarážející je také fakt, že o této možnosti nevěděla ani hospitalizovaná kamarádka. Pokud k tomuto poučení nedošlo, lze postup personálu nemocnice z hlediska zásad vztahu lékaře a pacienta hodnotit jako chybný.

Paní Sklenářová

- ▶ Paní Sklenářová v mládí prožila těžké životní období spojené se závislostí na návykových látkách. Před lety se svou situací rozhodla řešit a úspěšně absolvovala protidrogové léčení. Tuto informaci posléze sdělila svému praktickému lékaři, který ji zaznamenal do zdravotnické dokumentace. Původně se nedělo nic zvláštního, nicméně později ji tato informace, objevující se ve výpisech ze zdravotnické dokumentace, začala činit komplikace. Především má paní Sklenářová za to, že několikrát stála informace o její závislosti a léčení objevující se ve výpisu z dokumentace za neúspěchem při hledání zaměstnání. Z těchto důvodů by Paní Sklenářová chtěla, aby byla tato informace z její zdravotnické dokumentace vymazána.

Paní Sklenářová

- ▶ Je možné informaci o její drogové závislosti ze zdravotnické dokumentace vymazat?

Paní Sklenářová

- ▶ Zdravotnická dokumentace musí být dle § 54 odst. 2 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, vedena úplně, pravdivě a čitelně. Pokud Váš zdravotní stav uvedený v dokumentaci souhlasí se skutečností, neexistuje nárok na odstranění takového záznamu.
- ▶ Účelem existence možnosti odstranění informací z dokumentace nebo jejich oprav je zamezení výskytu nepravdivých či technicky špatně zaznamenaných skutečností.
- ▶ Z pouhého důvodu, že uchovávání této informace ve zdravotnické dokumentaci může negativně působit ve společnosti, tak není možné danou informaci odstranit. Ad absurdum by takto pacienti mohli požadovat odstranění informací o léčbě rakoviny a jiných nemocech, čímž by samotná podstata zdravotnické dokumentace pozbyla smyslu.

Paní Sklenářová

- ▶ Existuje jiný způsob, jak tuto část minulosti pro účely zaměstnání „utajit“?

Paní Sklenářová

- ▶ Posouzení zdravotního stavu za účelem zjištění zdravotní způsobilosti uchazeče o zaměstnání provádí zaměstnavatelem určený lékař, který je, s pomocí zjištění všech relevantních skutečností, povinen posoudit zdravotní stav uchazeče a sepsat o něm posudek. K zaměstnavateli se následně dostane nikoliv samotný výpis či kopie zdravotnické dokumentace, ale posudek lékaře, v němž je obsaženo hodnocení, zda je dotyčný uchazeč o zaměstnání schopen konkrétní práci vykonávat nebo ne (eventuálně jestli je schopna ji vykonávat s nějakou podmínkou). Na jednu stranu se sice, jak bylo uvedeno v první odpovědi, daný údaj ze zdravotnické dokumentace vypustit nedá, na stranu druhou by se však ve výsledném posudku, který obdrží zaměstnavatel, neměl objevit.

Opletalovi

- ▶ Paní Opletalová a její muž chodili se svou dcerou do poradny k dětskému lékaři MUDr. Smělému. MUDr. Smělý nevyhověl žádosti manželů Opletalových, aby bylo posunuto započetí očkování tzv. hexavakcínou do pozdějšího věku dcery a přesvědčil je, aby byla vakcína podána ve věku 3 měsíců dcery. U dcery došlo následně k výskytu nežádoucí reakce a rodiče se rozhodli změnit pediatra. Na základě doporučení si našli nového pediatra a požádali ho o přijetí dcery do péče. Současně požádali MUDr. Smělého, aby jim předal originál zdravotnické dokumentace dcery. MUDr. Smělý odmítl vydat originál a předal jim pouze tzv. výpis z dokumentace, který obsahoval nejdůležitější skutečnosti týkající se péče o dceru.

Opletalovi

- ▶ Byl postup doktora Smělého v pořádku?

Opletalovi

- ▶ Tento postup byl v pořádku, neboť zákon lékaři nepřikazuje, aby pacientovi či jeho zákonným zástupcům předal originál dokumentace. Jak praví § 45 odst. 2 písm. g) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, poskytovatel zdravotních služeb je povinen předat jiným poskytovatelům informace o zdravotním stavu pacienta, které jsou nezbytné k zajištění návaznosti dalších zdravotních služeb. Tyto podmínky splňuje buď kopie dokumentace, nebo i pouhý výpis z ní, pokud obsahuje všechny nutné informace. Bližší specifikaci výpisu ze zdravotnické dokumentace přináší vyhláška č. 98/2011 Sb., o zdravotnické dokumentaci. Naopak originál zdravotnické dokumentace by s pacientem neměl k novému ošetřujícímu lékaři putovat vůbec a měl by setrvat u minulého ošetřujícího lékaře, kterému příloha č. 3 vyhlášky č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci, přikazuje uchovávat originální lékařské záznamy ještě 10 let po ukončení péče a poté je skartovat.

Opletalovi

- ▶ Jak se mohou rodiče dostat k informacím ze zdravotnické dokumentace?

Opletalovi

- ▶ Rodiče se k informacím obsaženým ve zdravotnické dokumentaci dostanou stejným způsobem jako samotný pacient - jejich dítě. Dle § 65 odst. 1 písm. a) mohou do zdravotnické dokumentace nahlížet nejen pacienti, ale také jejich zákonní zástupci. Totéž platí o právu pořizovat z ní výpisy a kopie.

Určete a odůvodněte
ne/pravdivost následujících
výroků

▶ Povinná mlčenlivost se v oblasti zdravotnictví vztahuje na veškerý personál zdravotnického zařízení, např. na účetní, správce informačního systému, nebo tiskového mluvčího.

- ▶ ANO
- ▶ § 51 odst. 1 a 5 písm. g) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, povinná mlčenlivost se vztahuje i na další osoby, které v souvislosti se svou činností vykonávanou na základě jiných právních předpisů zjistí informace o zdravotním stavu pacienta nebo informace s tím související, tedy i na výše jmenované osoby

▶ Povinná mlčenlivost je v oblasti zdravotnictví stanovena nejen lékařům, ale i zdravotním sestřám.

▶ ANO

▶ § 51 odst. 1 a 5 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, se povinná mlčenlivost nevztahuje toliko na lékaře, ale i na zdravotnické pracovníky a jiné odborné pracovníky, a to v souvislosti s výkonem jejich povolání.

▶ Povinná mlčenlivost se vztahuje na všechny skutečnosti, které vplynuly najevo v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb.

- ▶ ANO
- ▶ § 51 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. V praxi jsou tím myšleny veškeré informace, se kterými je pracováno v rámci poskytování zdravotních služeb, tedy i informace, které přímo nesouvisí se zdravotním stavem pacienta, ale byly jím sděleny za účelem vytvoření anamnézy apod. (např. údaje o osobním životě, rodině, atd.).

▶ Pokud je povinná mlčenlivost porušena, pacient je povinen podat trestní oznámení.

- ▶ NE
- ▶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, neuvádí trestný čin porušení státem uznané mlčenlivosti (§ 180 odst. 2) mezi trestnými činy, na nichž lpí ohlašovací povinnost, a tak je na rozhodnutí pacienta, jestli trestní oznámení podá, nebo ne. Za účelem zabránění nadužívání trestní represe bychom spíše doporučovali ubrat se cestou žaloby na ochranu osobnostních práv dle § 82 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

▶ Pokud zdravotnický pracovník poruší povinnou mlčenlivost, může po něm pacient požadovat maximálně omluvu .

- ▶ NE
- ▶ Pokud se pacient rozhodne podat žalobu na ochranu osobnosti v souladu s § 82 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, může požadovat jak omluvu, tak také odškodnění v penězích, pokud je újma způsobená porušením povinné mlčenlivosti příliš velká na to, aby ji kompenzovala „pouhá“ omluva. Výše případného odškodnění v penězích se řídí §§ 2956 a 2957 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

▶ Do zdravotnické dokumentace smí pacient nahlížet pouze se souhlasem lékaře.

- ▶ NE
- ▶ 65 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. O nesprávný výrok se jedná proto, že nezáleží na názoru poskytovatele, zda přístup do dokumentace pacientovi umožní či ne, neboť je jeho povinností tak učinit (čímž nejsou dotčeny závažné objektivní překážky).

▶ Poskytovatel zdravotních služeb může nárokovat jakékoliv náklady, které jsou spojené s nahlížením do zdravotnické dokumentace a pořizováním výpisů a kopií z ní.

▶ NE

▶ § 66 odst. 3 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, explicitně hovoří o tom, že je možno nárokovat pouze úhradu ve výši ceny pořízených kopií, úhradu za pořízení výpisu z dokumentace a v případě odesílání poštou i náklady spojené s tímto úkonem. Text zákona však neumožňuje např. vybírání peněz za prosté nahlížení do dokumentace.